

Suomen Sopimuspalokuntien Liiton vuosikokouksen julkilausuma

SOPIMUSPALOKUNTALAISTEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN KAIPAA RYHTILIIKETTÄ

Sopimuspalokuntalaiset osallistuvat lähes puoleen Suomen pelastustoimen hälytystehtävistä ja huolehtivat osaltaan pelastustoimen toimintavalmiudesta lähes koko maassa. Pelastustoimen suorituskykyä ei voida ylläpitää ilman riittävää ja oikea-aikaista sopimushenkilöstön koulutusta.

Sopimushenkilöstön koulutus toteutetaan eri puolilla Suomea eri tavoin. Joillakin alueilla koulutuksen käytännön järjestämisestä vastaavat pelastusliitot, jotka kokoavat kursseille kouluttajat laajasta alueellisesta verkostosta. Toisilla alueilla pelastuslaitos järjestää koulutuksen itse esimerkiksi työvuorossa olevan henkilöstön tai ylityönä toimivien kouluttajien avulla. Molemmat mallit voivat toimia hyvin. Ratkaisevaa ei ole koulutuksen järjestäjän nimi, vaan se, että koulutusta on riittävästi, se on laadukasta ja koulutukseen pääsee ilman kohtuutonta odottamista.

Tällä hetkellä koulutuksen saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja. Paikoin peruskursseille muodostuu pitkiä jonoja. Uusi palokuntalainen ei pääse etenemään hälytystoimintaan ja saattaa luopua toiminnasta jo ennen kuin on saanut siihen tarvittavan koulutuksen. Samanaikaisesti savusukellus-, ryhmänjohtaja- ja muita erityisosaamista tuottavia kursseja järjestetään joillakin alueilla niin vähän, ettei palokuntien osaamista ja suorituskykyä pystytä ylläpitämään ja uudistamaan riittävästi.

Koulutuksen jatkuvuutta ei voida rakentaa pelkästään työvuorojen, ylityöhalukkuuden tai yksittäisten henkilöiden käytettävyyden varaan. Jokaisella hyvinvointialueella tulee olla palokuntien todellisiin henkilöstö- ja osaamistarpeisiin perustuva, usean vuoden mittainen koulutussuunnitelma. Kurssien määrää suunniteltaessa on huomioitava myös jonojen purkaminen, henkilöstön vaihtuvuus sekä palokuntien johtamis- ja erityisosaamisen jatkuvuus.

Kouluttajien valintaperusteita on tarkasteltava nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Kouluttajan soveltuvuutta tehtävään tulee arvioida opetettavan aiheen osaamisen, ajantasaisen käytännön kokemuksen ja kouluttamistaitojen perusteella. Pelkkä palvelussuhde

pelastuslaitokseen tai suoritettu tutkinto ei yksin takaa käytännön kouluttajaosaamista. Vastaavasti pelastusalan ammatillisen tutkinnon puuttuminen ei saa automaattisesti sulkea kokenutta ja osaavaa sopimuspelastajaa kouluttajatehtävien ulkopuolelle.

Pelastusopiston tulee uudistaa erityisesti vastaavia kouluttajia koskevia vaatimuksia siten, että myös kokeneilla sopimuspalokuntalaisilla on todellinen mahdollisuus osoittaa osaamisensa ja kouluttautua tehtävään. Alueilla ei myöskään tule asettaa tavallisille kurssikouluttajille perusteettomasti samoja vaatimuksia kuin koko kurssin toteutuksesta vastaaville kouluttajille.

Erityisen vakava puute liittyy sopimuspalokunnan päällikkökurssiin. Koulutus on ollut usean vuoden ajan tauolla, vaikka palokunnat tarvitsevat jatkuvasti uusia päälliköitä ja muuta päällystystä. Nykyisessä koulutusjärjestelmässä kurssin toteuttaminen on varattu Pelastusopistolle. Yhden toimijan yksinomainen järjestämisvastuu ei saa muodostua koulutuksen esteeksi.

Suomen Sopimuspalokuntien Liiton vuosikokous edellyttää, että:

- hyvinvointialueiden pelastuslaitokset turvaavat sopimushenkilöstölle riittävän ja oikea-aikaisen perus-, erityis- ja johtamiskoulutuksen pelastuslain 56 §:ssä säädetyn koulutusvastuunsa mukaisesti;
- sisäministeriö ryhtyy seuraamaan valtakunnallisesti koulutustarvetta, hakijamääriä ja koulutukseen pääsyn odotusaikoja sekä laatii sopimushenkilöstön kansallisen koulutusstrategian, jossa huomioidaan myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen osaamistarpeet;
- Pelastusopisto uudistaa vastaavien kouluttajien kelpoisuusvaatimukset siten, että myös kokeneiden sopimuspalokuntalaisten osaaminen voidaan tunnustaa; sekä
- sopimuspalokunnan päällikkökurssin säännöllinen toteuttaminen varmistetaan avaamalla sen järjestäminen vaatimukset täyttävälle koulutuksen tuottajille.

Koulutuksessa ei ole kyse vain yksittäisen palokuntalaisen mahdollisuudesta kehittyä. Kyse on palokuntien toimintakyvystä ja siitä, saapuuko onnettomuuspaikalle tulevaisuudessakin riittävästi koulutettuja pelastajia ja osaavia johtajia.